

---

Başvuru Numarası	: 2019 / 480
Toplantı Tarihi / Sayısı	: 10.09.2019 / 97
Karar Numarası	: 2019 / 54
Başvuran	: C.B. (T.C:...)
Adres	: ...
Muhatap	: ... Ceza İnfaz Kurumu Birinci Müdür M.Ç. ve İkinci Müdür Ş.D.
Muhatap Adres	: ...

### I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. C.B. tarafından yapılan; 25.01.2019 tarih ve 480 sayı ile kayda alınan başvuruda özetle; başvuranın ... Ceza İnfaz Kurumunda tutulmakta olduğu dönemde Kurumun Birinci Müdürü M.Ç. ve İkinci Müdürü Ş.D.'nin daha önce K.lı bir mahpusla yaşadıkları sorunlar nedeniyle başvuran da dâhil olmak üzere K.lı mahpuslar üzerinde baskı kurdukları, söz konusu mahpuslara iftiralar atarak keyfi disiplin cezalarına maruz bıraktıkları; başvuranın koğuşunu değiştirdikleri, temel ihtiyaçlarına ilişkin keyfi kısıtlamalar getirdikleri; bütün K.lı mahpusları kapalı ceza infaz kurumuna gönderdikleri ve K.lı mahpusların iş yurtlarında çalıştırılmadıkları iddia edilmekte ve bu durumun K.lı mahpuslara yönelik ırk temelli ayrımcı muamele olduğu ileri sürülmektedir.

### II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 25.01.2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin yapılan ön incelenmesinde, başvurunun esas incelemesinin Eşitlik ve Ayrımcılıkla Mücadele Birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca Muhatap Kurum olan ... Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden başvuranın iddialarıyla ilgili olarak yazılı görüş talep edilmiştir. Söz konusu yazılı görüş 04.03.2019 tarihinde Kurumumuza sunulmuştur. İlgili idareden ayrıca ek bilgi-belge talep edilmiş ve söz konusu bilgi belge 10.06.2019 tarihinde Kurumumuza ulaşmıştır.
5. Öte yandan 6701 sayılı Kanunun 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca Muhatap idareden alınan yazılı görüş başvurana iletilmiş ve yazılı görüş talep edilmiştir. Başvuranın söz konusu yazılı görüşe öngörülen süre içinde cevap vermemesi üzerine yazılı görüş talebi tekrarlanmış; başvuranın yazılı görüşü 11.06.2019 tarihinde Kurumumuza sunulmuştur.
6. Başvuranın Kuruma yaptığı başvurunun Muhatap İdare tarafından öğrenilmesi üzerine yeni bir disiplin cezasına maruz kaldığı iddiası doğrultusunda, Kuruma başvuru tarihi itibarıyla başvurana uygulanan disiplin cezalarına ilişkin bilgi belge talep edilmiş; talep edilen bilgi-belge 09.07.2019 tarihinde Kurumumuza sunulmuştur. Söz konusu belgelerden 20.02.2019 tarihinde, başvuran hakkında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yazmış olduğu başvuru dilekçesinde ... Ceza İnfaz Kurumu Birinci ve İkinci Müdürleri ile Kurum görevlilerine karşı mesnetsiz yalan ve iftirada bulunduğu gerekçesiyle disiplin soruşturması

başlatıldığı; görevli memura yalan ve iftiralarda bulunması nedeniyle adli yönden suç duyurusunda bulunulduğu anlaşılmıştır.

7. Bunun üzerine 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin 2'nci fıkrası kapsamında da adli soruşturmanın başlatılmasına ilişkin yazıda imzası olan Kurum Birinci Müdürü M.Ç. ve disiplin işleminin başlatılmasına ilişkin yazıda imzası bulunan Kurum İkinci Müdürü Ş.D.'den yazılı görüşleri talep edilmiştir. Ş.D.'nin yazılı görüşü Kurumumuza 02.08.2019 tarihinde, M.Ç.'nin yazılı görüşü ise 05.08.2019 tarihinde ulaşmıştır.

### III. OLAYLAR VE OLGULAR

8. ... ili K. İlçesi nüfusuna kayıtlı olan başvuran, 30.11.2018 tarihinde ... Ceza İnfaz Kurumundan, ... T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna iade edilmiştir.

9. C.B., 25.01.2019 tarihinde Kurumumuza başvuruda bulunmuştur.

10. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından başvuranın aleyhine 05.12.2018 tarihinde 5275 sayılı Kanun'un 44/3-g madde ve fıkrası gereğince "Her türlü ateşli silah, mermi, patlayıcı madde, kesici, delici bereleyici alet, yakıcı aşındırıcı, boğucu, bayıltıcı, kör edici gaz ve ecza, her türlü zehir ve uyuşturucu ilaç ve madde, cep telefonu, telsiz ve sair elektronik haberleşme aracını kullanıma sokmak, bulundurmak, kullanmak" eyleminden dolayı 11 gün hücreye koyma cezası; 07.12.2018 tarihinde 5275 sayılı Kanununun 40/2-f madde ve fıkrası gereğince "Çıkar sağlamak amacıyla hükümlülere veya kurum görevlilerine eşya vermek ve satmak" eyleminden dolayı 1 ay, bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası; 12.12.2018 tarihinde 5275 sayılı Kanununun 40/2-f madde ve fıkrası gereğince "Çıkar sağlamak amacıyla hükümlülere veya kurum görevlilerine eşya vermek ve satmak" eyleminden dolayı 1 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası; 02/01/2019 tarihinde 5275 sayılı Kanununun 44/2-j madde ve fıkrası gereğince "Kurum görevlilerine hakaret ve tehditte bulunmak" eyleminden dolayı 1 gün hücreye koyma cezası verildiği; bu cezalara karşı başvuranın infaz hâkimliğine yaptığı itirazlardan 05.12.2018 tarihli ceza ile 07.12.2018 tarihli cezaya ilişkin değerlendirmenin devam ettiği, 12.12.2018 tarihli cezanın infaz hakimliğince onaylandığı; 02.01.2019 tarihli cezanın ise iptaline karar verildiği belirtilmektedir.

11. Başvuran hakkında ayrıca 20.02.2019 tarihinde, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yazmış olduğu başvuru dilekçesinde ... Ceza İnfaz Kurumu Birinci ve İkinci Müdürleri ile Kurum görevlilerine karşı mesnetsiz yalan ve iftirada bulunduğu gerekçesiyle disiplin soruşturması başlatılarak 20.02.2019 tarihinde 2 ay bazı etkinliklerden alıkoyma cezası verilmiş; görevli memura yalan ve iftiralarda bulunması nedeniyle adli yönden suç duyurusunda bulunulmuştur.

12. Başvuran hakkında Kurumumuza yazdığı başvuru dilekçesinde ... Ceza İnfaz Kurumu görevlilerine karşı mesnetsiz yalan ve iftirada bulunduğu gerekçesiyle verilen 2 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası başvuranın İnfaz Hakimliğine yaptığı itiraz neticesinde iptal edilmiştir.

#### IV. İLGİLİ HUKUK

##### A. Uluslararası Mevzuat

13. Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 1'inci maddesi şöyledir:

*"Bu Sözleşmede, "ırk ayrımcılığı" terimi, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel veya toplumsal yaşamın herhangi bir alanında, insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, uygulanmasını, bu hak ve özgürlüklerden yararlanılmasını ortadan kaldırmak veya zayıflatmak amacıyla ya da etkisine yönelik, ırk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayırım, dışlama, kısıtlamaya da tercih anlamındadır."*

14. Avrupa Birliğinin Irk ve Etnik Kökene Bakılmaksızın Kişilere Eşit Muamele Edilmesi İlkesinin Uygulamaya Konmasına İlişkin 29 Temmuz 2000 Tarih ve 2000/43/EC Sayılı Direktifinin "Mağduriyet" 9'uncu maddesine göre, "Üye Devletler; eşit muamele ilkesine uyulmasını icra mevkiine koymayı amaçlayan şikayet veya davalara tepki sonucu bireyleri, olumsuz bir muameleye maruz kalmaktan veya olumsuz bir akıbeta uğramaktan koruyacak gerekli önlemleri ulusal hukuk sistemlerine koyarlar."

##### B. Ulusal Mevzuat

15. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" kenar başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

*"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."*

(...)

*(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.*

*Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."*

16. 20.4.2016 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre, "Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi" ifade eder.

17. "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

*"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir."*

*(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır."*

(...)

*(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."*

18. Kanun'un "ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında, ayrımcılık türleri "*a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık*" olarak sıralanmış; 2'nci fıkrasında ise "*Eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari ya da adli süreçleri başlatan yahut bu süreçlere katılan kişiler ile bunların temsilcilerinin, bu nedenle maruz kaldıkları olumsuz muameleler de ayrımcılık teşkil eder*" hükmüne yer verilmiştir.

19. Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin 1'inci fıkrasında, "*Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz.*" hükmüne yer verilmiş;

20. Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (g) bendinde, Kurumun, "*ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" görevini haiz olduğu düzenlenmiştir.

21. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinde,

*"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;*

*a) Kurumun görev alanına girip girmediği,*

*b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,*

*c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,*

*ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,*

*d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,*

*e) Belli bir konuyu içerip içermediği,*

*f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı*

*yönlerinden incelenir" hükmü,*

22. Mezkur Yönetmeliğin "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesinin 2'nci fıkrasında, "*Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*" hükmü bulunmaktadır.

23. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda Temel İlke" kenar başlıklı 2'nci maddesinin 1'inci ve 2'nci fıkraları şöyledir:

*"(1)Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.*

*(2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."*

## V. İNCELEME VE GEREKÇE

### a. Başvuranın İddiaları

24. C.B. tarafından, ... Ceza İnfaz Kurumunda tutulmakta olduğu dönemde Kurumun Birinci Müdürü M.Ç. ve İkinci Müdürü Ş.D.'nin daha önce K.lı bir mahpusla yaşadıkları sorunlar nedeniyle başvuran da dâhil olmak üzere K.lı mahpuslar üzerinde baskı kurdukları, söz konusu mahpuslara iftiralar atarak keyfi disiplin cezalarına maruz bıraktıkları; başvuranın koşuşunu değiştirdikleri, temel ihtiyaçlarına ilişkin keyfi kısıtlamalar getirdikleri; bütün K.lı mahpusları kapalı ceza infaz kurumuna gönderdikleri ve K.lı mahpusların iş yurtlarında çalıştırılmadıkları iddia edilmekte ve bu durumun K.lı mahpuslara yönelik ırk temelli ayrımcı muamele olduğu ileri sürülmektedir. Ayrıca başvuran, İkinci Müdür Ş.D.'yi CİMER'e şikayet ettiği için de keyfi muamelelere maruz kaldığını iddia etmektedir.

25. Başvuran ayrıca, yazılı görüşünü Kurum Kanunu'nda belirtilen 15 günlük yasal süre içinde değil de yazılı görüş talebimizi yinelememiz üzerine vermesinin Kuruma yaptığı başvurunun Muhatap İdare tarafından öğrenilmesi üzerine yeni bir disiplin cezasına maruz kalmasından kaynaklandığını, İdare tarafından gönderilen personel ve mahpus ifadelerinin işbirliği ile düzenlendiğini, kendisi aleyhine iftira atılarak uyuşturucu satma suçu gerekçesiyle başlatılan soruşturma da dâhil olmak üzere cezaevi idaresi tarafından başlatılan beş soruşturmanın beraatla sonuçlandığını; açık ceza infaz kurumuna geçmeyi beklediğini ileri sürmekte ve iddialarını yinelemektedir.

### b. Muhatapların Açıklamaları

26. ... Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüş, başvuru üzerine bir infaz koruma memuru görevlendirilerek tanzim edilen araştırma ve inceleme raporunu içermekte ve söz konusu raporda başvuranın K.lı bir mahpusla Kurum Birinci ve İkinci Müdürlerinin sorun yaşadıklarını belirttiği olayla ilgili olarak, Kurum Birinci Müdürü M.Ç.'nin özel aracının ikametinin önünde kundaklanarak yakıldığı; bu eylemin ... Ceza İnfaz Kurumunda bulunan bir mahpus ve ailesi ile ilişkili olduğunun tespit edilmesi üzerine adli ve idari yönden soruşturma başlatıldığı; ancak Kurum İkinci Müdürü Ş.D.'nin olay tarihinde ... Ceza İnfaz Kurumunda görevli olmadığı ileri sürülmekte ve bu nedenle başvuranın iddialarının iftira, asılsız, mesnetsiz ve yalandan ibaret olduğu iddia edilmektedir.

27. Raporun ekinde ayrıca, başvuranın diğer iddialarıyla ilgili Kurumda görevli psikolog, öğretmen, infaz koruma memurları ile mahpuslardan alınan beyanlara yer verilmiştir. Bu çerçevede, başvuranın dilekçesindeki iddiaların asılsız, mesnetsiz ve iftiraya dayalı

yalanlardan ibaret olduğu, ceza infaz kurumlarının Kanun, Tüzük ve Yönetmelikler çerçevesinde yönetildiği, Kurumda bulunan hükümlülere eşit muamele edildiği, başvuranın Kurumda kaldığı sürece herhangi bir baskıya, keyfi uygulamaya maruz kalmadığı, Kurumda bulunan mahpuslara uygulanan disiplin cezalarının, suç oluşturan fiil ve eylemlerinden dolayı haklarında tanzim edilen tutanak doğrultusunda tayin edilen muhakkik tarafından düzenlenen raporla birlikte tüm delillerin disiplin kurulu başkanlığınca incelenerek oy birliği ile verildiği, disiplin cezalarına itirazın mümkün olduğu, Kurumda görevli psikolog ve öğretmenin Kurumda bulunan mahpuslarla yaptıkları görüşmelerde disiplin cezalarının keyfi olduğuna dair bir şikâyet dile getirmedikleri ifade edilmektedir.

28. Başvuranın iş yurtlarında K.lı mahpusların çalıştırılmadığına ilişkin iddiaları ise, İdare tarafından alınan tanık beyanlarına dayanılarak reddedilmekte, K.lı mahpusların da iş yurtlarında çalıştırıldıkları belirtilmektedir.

29. Raporun ekinde ayrıca başvuran hakkındaki disiplin cezaları ile soruşturmalara ilişkin bilgi ve belgelere yer verilmektedir.

30. İdareden istenen ek bilgi-belge talebinde yer alan başvuranla birlikte kapalı ceza infaz kurumuna iade edilen üç mahpusun nüfusa kayıtlı oldukları il ve ilçe bilgileri; son iki yıl içinde ... Ceza İnfaz Kurumundan kapalı ceza infaz kurumlarına iade edilen mahpusların il ve ilçe bilgileri ile başvuranın kapalı ceza infaz kurumuna iade edilme nedenlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile iade evrakının suretine ilişkin hususları İdare Kurumumuza iletmiştir.

31. Kurum Birinci Müdürü M.Ç. ve Ş.D. yazılı görüşlerinde özetle Ceza İnfaz Kurumlarındaki soruşturma prosedürlerinde kurumların birinci ve ikinci müdürlerinin yetkilerinin keyfi bir yetki olmadığını, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanununun 47’nci maddesinin 2’nci fıkrası gereğince görevlerini yerine getirdiklerini belirtmiş, başvuran hakkında başlatılan soruşturmaları sırasıyla aşağıdaki hükümlere dayandırmışlardır:

- Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” başlıklı 36’ncı maddesi: *“Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”*

- Anayasa’nın 74’üncü maddesi: *“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı”.*

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “isnat ve iftiralara karşı korunma” başlık

- lı 25’inci maddesi: *“Devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikayetler, garaz veya mücerret hakaret için, uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı ve soruşturma veya yargılamanın tabii olduğu kanuni işlem sonucunda bu isnat sabit olmadığı takdirde, merkezde bu memurun en büyük amiri, illerde valiler, isnatta bulunanlar hakkında kamu davası açılmasını Cumhuriyet Savcılığından isterler.*

- 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun’un 15’inci maddesi: *“Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar ve şikayetlerin ihbar veya şikayet edileni mağdur etmek amacıyla ve (...) (3) uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı hazırlık soruşturması sonucunda anlaşılır veya yargılama sonucunda sabit*



*olursa haksız isnatta bulunanlar hakkında yetkili ve görevli Cumhuriyet başsavcılığınca re'sen soruşturmaya geçilir. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yukarıdaki fıkroda belirtilen durumlarda kamu davası açılması için Cumhuriyet başsavcılığına başvurma ve haksız isnatta bulunanlar hakkında genel hükümlere göre tazminat davası açma hakları saklıdır.*

32. Kurum Birinci Müdürü M.Ç. yazılı görüşünde ayrıca başvuranın başvuru dilekçesindeki iddialarının temelinde yer alan araba kundaklama vakasının faili olan şahsın, aynı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan dayısının oğluna dahi herhangi bir ayrımcı uygulamada bulunmadığı yönündeki ifadeye de yer vermiştir. M.Ç. söz konusu ifadeyi de dayanak göstererek Kurumda herhangi bir ayrımcı uygulamanın olmadığını belirtmiştir. İkinci Müdür Ş.D. ise araba kundaklama vakasının yaşandığı tarihte Kurumda görevli olmadığını; dolayısıyla başvuranın iddialarının iftira, asılsız, mesnetsiz ve yalandan ibaret olduğunu ifade etmiştir.

33. Disiplin soruşturmasının başlatılmasıyla ilgili olarak ise her iki muhatap da disiplin soruşturmasının başvuranın Kuruma başvurusundan dolayı başlatılmadığını; görevli memurun asılsız suç isnadına veya iftiraya uğradığının anlaşılması durumunda memuru korumayan idarenin hizmet kusuru işlediği gerekçesiyle cezai yaptırıma çarptırılmasının mümkün olduğunu; isnat veya iftiraya uğrayan memurun korunması için kurumunun gerekli eylem ve işlemleri yapmaması durumunda memurun kurumu aleyhine tazminat davası da açabileceğini, böyle bir durumda disiplin işlemi yapılmamasının Kurumdaki diğer hükümlüler açısından ayrımcılık yapılması sonucunu doğuracağını, bu nedenle 5275 sayılı Kanun, tüzük ve yönetmelikler çerçevesinde disiplin soruşturması başlatıldığını ifade etmiştir.

## VI. DEĞERLENDİRME

### a. Kabul Edilebilirlik Yönünden Değerlendirme

34. 20/04/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin 1’inci fıkrasında “*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*” hükmü bulunmaktadır. Bu çerçevede, ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan C.B. için başvurunun esas yönünden incelenmesinin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

### b. Esas Yönünden Değerlendirme

#### İrk Ayrımcılığı Bakımından

35. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 48’inci maddesinde; Kuruma yapılan başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulacağı ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden inceleneceği; aynı Yönetmeliğin 67’nci maddesinin ikinci fıkrasında ise; ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verileceği hüküm altına alınmıştır. Somut olayda başvuran, maruz kaldığını iddia ettiği uygulamaların ırk temelinde ayrımcılık olduğunu ileri sürmekte ve

bunu K.lı olmasına bağlamaktadır. İnsan topluluklarının coğrafi dağılımı göz önünde bulundurulduğunda doğum yerinin kimi zaman ırk veya etnik köken açısından belirleyici veya kendisine anlam yüklenebilen bir mefhum olduğu ortadadır. Bu nedenle, başvurunun ırk temeline dayanıp dayanmadığına ilişkin değerlendirmenin esasla birlikte yapılmasına karar verilmiştir. Ne var ki gerek taraflardan alınan yazılı görüşler gerek İdareden alınan bilgi ve belgeler üzerinden yapılan incelemeden, başvuranın K.lı olmasının ırk temeline dayalı bir ayrımcılık olduğuna dair bir emare çıkarılamamış; başvuranın iddialarının “doğum yeri” temeline dayalı olduğu anlaşılmıştır. 6701 sayılı Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasaklandığı göz önünde bulundurulduğunda, her ne kadar başvuran ırk temelli ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etse de yapılan inceleme ve değerlendirme neticesinde doğum yeri temeline dayalı ayrımcılık iddiası içerdiği anlaşılan başvurunun, Kurumun görev alanına girmediği değerlendirilmiştir.

#### **Kanunun 4. Maddesinin 2. Fıkrası Bakımından**

36. İnceleme ve değerlendirme devam ederken başvurana, 20.02.2019 tarihinde, Kurumumuza yazmış olduğu başvuru dilekçesinde ... Ceza İnfaz Kurumu Birinci ve İkinci Müdürleri ile Kurum görevlilerine karşı mesnetsiz yalan ve iftirada bulunduğu gerekçesiyle disiplin soruşturması başlatıldığı ve kendisine 2 ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası uygulanmasının uygun görüldüğü; görevli memura yalan ve iftiralarda bulunması gerekçesiyle de adli yönden suç duyurusunda bulunulduğu; başvurana verilen disiplin cezasının infaz hâkimliğince iptal edildiği görülmüştür.

37. Avrupa Birliğinin Irk ve Etnik Kökene Bakılmaksızın Kişilere Eşit Muamele Edilmesi İlkesinin Uygulamaya Konmasına İlişkin 29 Temmuz 2000 Tarih ve 2000/43/EC Sayılı Direktifinin “Mağduriyet” başlıklı 9’uncu maddesi, ayrımcılık yasağı mevzuatına uygun davranılmasını sağlamak amacıyla yapılan bir şikâyete veya başlatılan bir işleme ilişkin olarak, böyle bir şikâyet veya başvuruyu yapanlar ile bunları destekleyenleri “herhangi bir olumsuz davranıştan veya olumsuz sonuçtan korumak için gereken” tedbirlerin ulusal hukuk sistemlerine derç edilmesini öngörmektedir. Bu çerçevede 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu söz konusu hükmün ulusal hukukumuzda yansımaları niteliğindedir.

38. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun ayrımcılık türlerinin düzenlendiği 4’üncü maddesinin 2’nci fıkrasında yer alan, “Eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari ya da adli süreçleri başlatan yahut bu süreçlere katılan kişiler ile bunların temsilcilerinin, bu nedenle maruz kaldıkları olumsuz muameleler de ayrımcılık teşkil eder.” hükmünde karşılık bulan mağdurlaştırmanın önlenmesi, ayrımcılık karşılığı uluslararası hukukta, hak arama özgürlüğünü temin etmek için kabul edilen araçlardan biridir. Eşitlik ilkesinin ve ayrımcılık yasağının tam anlamıyla etkili olabilmesi bakımından mağdurlaştırmanın yasaklanması son derece önemlidir. Ayrımcılık yasağı mevzuatına uygun davranılmasını sağlamak için mağdurlaştırmanın yasaklanması esasen şikâyet etme ya da bir işlem başlatma eylemini koruma amacı taşımaktadır.

39. Avrupa Birliği hukuku ile birlikte gündeme gelen mağdurlaştırma kavramı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde de karşılık bulmuştur. Fogarty/Birleşik Krallık davasında



Mahkeme, Taraf devletin yasalarındaki mağdurlaştırmaya ilişkin hükümlere de yer vererek, mağdurlaştırmanın yasaklanmasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde güvence altına alınan hakların bir uzantısı olarak kabul ettiğini göstermiştir.(Fogarty, para. 15).

40. Somut olayda, her ne kadar Kurum Birinci Müdürü M.Ç. ve Kurum İkinci Müdürü Ş.D. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 25'inci maddesi ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun'un 15'inci maddesini adli ve idari yönden başlatılan soruşturmalara dayanak gösterecekler de söz konusu hükümlerin adli süreçlere yönelik olduğu ortadadır. Başvuranın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yaptığı başvuru, idari bir başvuru niteliği taşımaktadır. Kaldı ki ayrımcılık yasağı söz konusu olduğunda 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin 2'nci fıkrası eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari veya adli süreçler başlatılması durumunda maruz kalınması muhtemel olumsuz muamelelerin önünde engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla Kanun'da eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla başlatılan adli süreçler de idari süreçlere tanınan korumadan faydalanacaktır. Bir kişinin korunan bir eylemin sonucu olarak olumsuz bir muameleye maruz kalmasına yönelik başlatılan adli ve idari süreçlerin de mağdurlaştırma yasağı kapsamında ele alınması, başvurunu "herhangi bir olumsuz davranıştan veya olumsuz sonuçtan korumak için gereken" tedbirler kapsamında değerlendirilmektedir. Bu çerçevede her ne kadar söz konusu ceza infaz hâkimliğince iptal edilmiş olsa da başvuranın Kurumumuza başvurarak başlattığı süreç nedeniyle disiplin cezasına maruz kalmasının, muhatapların dayanak gösterdiği mevzuat çerçevesinde ele alınamayacağı açıktır.

41. Muhataplar başvuran hakkındaki disiplin soruşturmasının ve disiplin cezasının Kurumumuza yapılan başvuru nedeniyle değil; başvuru dilekçesinde yer alan ifadeler nedeniyle olduğunu belirtmişlerse de ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasını içeren dilekçenin içeriğinin başvurunun konusunu oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda dilekçedeki ifadeler ile Kuruma yapılan başvurunun birbirinden ayrı düşünülemez olduğu ortadadır.

42. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde başvuranın, yalnızca Kurumumuza yaptığı başvuru gerekçe gösterilerek başlatılan disiplin soruşturması ve bu soruşturma sonucunda verilen cezanın açıkça başvuranın eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla başlattığı idari bir süreçten kaynaklandığı ve mağdurlaştırmaya esas teşkil ettiği, bu yönüyle de ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

## VII. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Başvuru konusu ayrımcılık iddiası, Kanun'da sayılan cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerinden herhangi birine dayandırılmadığından veya bunlardan biriyle ilişkilendirilemediğinden, başvurunun, Kurumun görev alanına girmediği gerekçesiyle KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. İdarenin başvuranın Kurumumuza yaptığı başvuruyu gerekçe göstererek başvurana disiplin cezası uygulaması nedeniyle 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE, OYBİRLİĞİYLE

3. ... Ceza İnfaz Kurumu Birinci Müdürü M.Ç.'ye 1.500,00- TL, İkinci Müdürü Ş.D.'ye 1.000,00- TL, İDARİ PARA CEZASI VERİLMESİNE, OYBİRLİĞİYLE

4. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

5. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

6. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine, Halil KALABALIK ve Mehmet ALTUNTAŞ'ın karşıoyuyla, OYÇOKLUĞUYLA,

10.09.2019 tarihinde, karar verildi.

Süleyman ARSLAN  
Başkan

Mesut KINALI  
İkinci Başkan

Can ESEN  
Üye

Cemil KILIÇ  
Üye

Dilek ERTÜRK  
Üye

Halil KALABALIK  
Üye

Harun MERTOĞLU  
Üye

Hıdır YILDIRIM  
Üye

Mehmet ALTUNTAŞ  
Üye

Mehmet Emin GENÇ  
Üye

Saffet BALIN  
Üye

#### KARŞI OY

6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "İdari Yaptırımlar" başlığını taşıyan 25. Maddesinde ise, "(1) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, bu ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, failin ekonomik durumu ve çoklu ayrımcılığın ağırlaştırıcı etkisi dikkate alınarak ihlalden sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında bin Türk lirasından on beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcı uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve

kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.

(3) 19 uncu maddede öngörülen yükümlülüklerle, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan birinci fıkrada kapsamındaki kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu fıkrada düzenlenen idari para cezaları hakkında da ikinci fıkrada hükümleri uygulanır.

(4) Kurul, verdiği idari para cezasını bir defaya mahsus olmak üzere uyarı cezasına dönüştürebilir. Hakkında uyarı cezası verilen kişi veya kurumun ayrımcı fiilinin tekrarı hâlinde alacağı ceza yüzde elli oranında artırılır. Bu artış ceza üst sınırını aşamaz.

(5) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.

(6) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde idari yaptırımlara ilişkin olarak 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır” kuralına yer verilmiştir.

01.6.2005 tarihli 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 1. Maddesinde Madde 1- (1) Bu Kanunda; toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla; a) Kabahatlere ilişkin genel ilkeler, b) Kabahatler karşılığında uygulanabilecek olan idarî yaptırımların türleri ve sonuçları, c) Kabahatler dolayısıyla karar alma süreci, d) İdarî yaptırıma ilişkin kararlara karşı kanun yolu, e) İdarî yaptırım kararlarının yerine getirilmesine ilişkin esaslar, belirlenmiş ve çeşitli kabahatler tanımlanmıştır.” 2. Maddesinde, “kabahat deyiminden; kanunun, karşılığında idarî yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır”; 16. Maddesinde, “ (1) Kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirlerden ibarettir. (2) İdarî tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirlerdir”, 19. Maddesinde de “Diğer kanunlarda kabahat karşılığında öngörülen belirli bir süre için; a) Bir meslek ve sanatın yerine getirilmemesi, b) İşyerinin kapatılması, c) Ruhsat veya ehliyetin geri alınması, d) Kara, deniz veya hava nakil aracının trafikten veya seyrüseferden alıkonulması, gibi yaptırımlara ilişkin hükümler, ilgili kanunlarda bu Kanun hükümlerine uygun değişiklik yapılmıyca kadar saklıdır.”

6.12.2006 günlü, 5560 sayılı Kanunun 31. maddesiyle değişik, 30.3.2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3. maddesinde “(1) Bu Kanunun;

a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

uygulanır” kurallarına yer verilmiştir.

Aynı Kanunun 27. maddesine, 5560 sayılı Kanun ile eklenen sekizinci fıkrada ise; idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının, bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yargı merciinde görüleceği kurala bağlanmış, bu maddenin gerekçesinde de bu hükümle, Kabahatler Kanunu'ndaki

düzenlemelerin ortaya çıkardığı bağlantı sorununa çözüm getirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren bu düzenlemeye göre, Kabahatler Kanunu'nun; idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı; diğer kanunlarda görevli mahkemenin gösterilmesi durumunda ise uygulanmayacağı ancak; idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının, bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yargı merciinde görüleceği anlaşılmaktadır.

6701 sayılı Kanunun 25. maddesinde öngörülen idari para cezasının, 5326 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen idari yaptırım türlerinden biri olması ve adı geçen Kanunda idari para cezasına karşı kanun yoluna ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemesi hatta, 6710 sayılı Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde idari yaptırımlara ilişkin olarak 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanacağına açıkça belirtilmesi nedeniyle;

1) 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'un 5560 sayılı Kanun'la değişik 3. maddesinde belirtilen, idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı, görevli mahkemenin belirlenmesinde 5326 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınacağından, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 6701 Sayılı Kanununun 25. Maddesinin birinci fıkrası gereği ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, bu ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, failin ekonomik durumu ve çoklu ayrımcılığın ağırlaştırıcı etkisi dikkate alınarak ihlalden sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında verdiği idari para cezası kararlarına karşı, 5326 sayılı Kanununun 27. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca İdarî para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idarî yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabileceği;

2) Buna karşılık, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 18. Maddesinin 4. Fıkrası gereğince insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali yapılmadığına ilişkin kararlarının, idari işlem niteliğinde bulunduğu hiçbir kuşku ve idari yaptırım niteliğinde bulunmadığından; Anayasanın 125. Maddesi ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümleri gereğince, genel dava açma süresi içinde, yetkili ve görevli idare mahkemelerine başvurulabileceği,

Gereğesiyle, 2019/480 sayılı başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 10/09/2019 tarihli ve 97 sayılı toplantısında alınan 54 sıralı kararında belirtilen Kurulun para cezasına ilişkin kararlarında Ankara İdare Mahkemelerinin görevli olduğuna ilişkin çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

Prof. Dr. Halil KALABALIK  
Kurul Üyesi

Mehmet ALTUNTAŞ  
Kurul Üyesi